

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASIGA 100 YIL

**TOSHKENT TIBBIYOT
AKADEMIYASIGA 100
YIL**

Toshkent tibbiyot akademiyasi tashkil etilganining
100 yilligiga bag'ishlangan

**“Toshkent tibbiyot akademiyasiga 100 yil – buyuk ishlar va yangi
kashfiyotlar davri”**

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami

Сборник материалов научно-практической конференции с международным
участием, посвященной 100-летию Ташкентской медицинской академии,
**«100 лет Ташкентской медицинской академии – эпоха больших
свершений и открытий»**

Collection of materials of the scientific and practical conference with
international participation, dedicated to the 100th anniversary of the Tashkent
Medical Academy,

**"100 years of the Tashkent Medical Academy – the era of great
achievements and discoveries"**

Сборник материалов научно-практической конференции с международным участием, посвященной 100-летию Ташкентской медицинской академии,
«100 лет Ташкентской медицинской академии – эпоха больших свершений и открытий»

2022 год
г. Ташкент, Узбекистан

Toshkent tibbiyot akademiyasi tashkil etilganining 100 yilligiga bag'ishlangan

“Toshkent tibbiyot akademiyasiga 100 yil – buyuk ishlar va yangi kashfiyotlar davri” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami

2022 yil
Toshkent sh., O'zbekiston

Collection of materials of the scientific and practical conference with international participation, dedicated to the 100th anniversary of the Tashkent Medical Academy,

"100 years of the Tashkent Medical Academy – the era of great achievements and discoveries"

2022
Tashkent, Uzbekistan

Тадқиқот мақсади: псораленни турли схемаларда (ультрабинафша нурланиш билан ва нурланишсиз) қўлланилишини яллиғланишнинг экссудатив ва пролифератив босқичларига таъсирини ўрганиш.

Материал ва услублар. Сурункали пролифератив яллиғланишни ўрганиш учун “cotton plate” модели қўлланилди. 1-тажриба гуруҳидаги эркак зотидаги каламушларга псорален 10 мг/кг дозада киритилди. 2-тажриба гуруҳидаги ҳайвонларга псорален 10 мг/кг юборилди ва УБНда нурлантирилди. Таққослаш мақсадида ҳайвонларга псорален юбормасдан ультрабинафша нурланишнинг ўзидан фойдаланилди. Назорат гуруҳидаги ҳайвонларга ҳеч қандай фармакологик ёрдам берилмади.

Натижалар. Яллиғланишга қарши фаолиятни баҳолашда, ўтказилган барча даволаш схемалари гранулеманинг ривожланишини тўхтатганлигини кўриш мумкин. Псорален 10 мг/кг УБНсиз ишлатилганда куруқ грануляцион-фиброз тўқиманинг массаси $48,66 \pm 5,57$ мг бўлиб, назорат гуруҳига нисбатан 44,2% га паст бўлди. Худди шундай, экссудат массаси $288,8 \pm 24$ мг ни ташкил этди ва бу назорат гуруҳидаги ҳайвонлар кўрсаткичидан 17,6% кам. Псорален 10 мг/кг+УБН билан биргаликда фойдаланилганда куруқ грануляцион-фиброз тўқима массаси $33,4 \pm 3,1$ мг, экссудат массаси эса $178,4 \pm 14,71$ мг бўлиб, назорат гуруҳидаги кўрсаткичлардан мос равишда 61,5% ва 49,2% га паст бўлади. Демак, псорален 10 мг/кг+УБН билан фойдаланганда псорален 10 мг/кг дан нурланишсиз фойдалангандан кўра самаралироқ бўлган. УБНнинг ўзи таъсир эттирилганда эса куруқ грануляцион-фиброз тўқима массаси $48,33 \pm 3,8$ мг, экссудат массаси эса $269 \pm 22,37$ мг ни ташкил этди ва бу назорат гуруҳи кўрсаткичларидан мос равишда 44,5% ва 23,3% га кам.

Муҳокама. Бизнинг томондан олинган натижалар шуни кўрсатдики, қўлланилган даво схемалари ичида псорален ва УБНнинг биргаликда қўлланилиши энг юқори самарадорликка эга экан. Бу псораленнинг гранулоцитларда ва бошқа бириктирувчи тўқима ҳужайраларида супероксид анионларни ишлаб чиқарилишини пасайтириши билан боғлиқ. Қолаверса, псорален УБН билан комбинацияланганда псорален жигар mPTP (mitochondrial permeability transition pore) фаолиятини сезиларли даражада сусайтиради. mPTP – бу Ca^{2+} -боғлиқ митохондриял тешик бўлиб, митохондриянинг ички ва ташқи мембраналаридан ўтувчи, оксиллар мажмуидан иборат. Маълумки, митохондрия ва ҳужайранинг кўпгина физиологик жараёнлари mPTP даражасида бошқарилади.

Хулоса. Фотодинамик терапиянинг яллиғланишга қарши таъсирини кучайтириш нуқтаи назаридан псорален ва УБНни биргаликда қўллаш энг самарали бўлади.

MORPHOLOGICAL CHANGES IN THE TEETH OF ADOLESCENT CHILDREN WITH HYPOTIREOSIS.

Akhmedova S.M., Nortaeva N.A., Nortaev A.B.

Department of Anatomy and Clinical Anatomy
Tashkent Medical Academy, Tashkent c. Uzbekistan

Today, iodine deficiency is a global problem. Every fifth inhabitant of the planet lacks iodine in the body, 40 million people have extreme mental retardation. The most common manifestations of iodine deficiency are goiter endemicity, hypothyroidism, and cretinism.

The purpose of the study: To study the nature of morphological changes in the hard tissues of the teeth, to determine the morphological features of caries of permanent teeth in patients with hypothyroidism.

Research materials and methods. Hypothyroidism is characterized by damage to periodontal tissue, hard tooth tissue, and a decrease in the amount of saliva. The object of the study were 65 adolescents aged 11-17 years. We divided them into two groups. Groups of children with caries on teeth with hypothyroidism and groups of children without hypothyroidism. We divide them into two more groups, boys and girls. A healthy adolescent who did not have hypothyroidism formed a control group. We divide children with hypothyroidism with tooth decay into two more groups. 29 children aged 11-13 years and 36 children aged 14-17 years. We studied all the

collected data on the basis of the data obtained from the outpatient card (form № 063) kept by the polyclinic nurse.

Results of the study: Analysis of the data obtained showed that the prevalence and development of caries in teeth with hypothyroidism is more common in girls than in boys. In addition, the results showed that cardiological, respiratory, neurological, gastroenterological, hematological, dental changes also occurred in certain percentages. Of the children aged 11-13 years with hypothyroidism and dental caries, 23 (35%) had dental disease, gastroenterological, cardiological changes, and 2 (3%) in the control group. In 30 (46%) of children aged 14-17 years, dental diseases and cardiological changes were observed, and in 4 (6%) in the control group. Out of 65 adolescents, 49 (75%) also had negative changes in the dental system. Children with hypothyroidism have more caries on their teeth than healthy adults. This is especially true in adolescents. Our observations were consistent with the data obtained from the outpatient card kept by the polyclinic nurse (Figure № 063). As a result of the observation, it became clear that the state of hypothyroidism has entered the lives of many children in our country. If left untreated, it can have serious consequences. Children aged 11 to 17 with hypothyroidism were 5-9 times more likely to have caries in their teeth than those in the control group.

Conclusion: 1. The data obtained can be used to increase the medical effectiveness of endocrinologist work. 2. Regular provision of iodine to adolescents prevents the negative effects of hypothyroidism. 3. The obtained data serve to increase the medical efficiency of the dentist's work.

YOSHLARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHINI TA'MINLASH IQTISODIY FANLARNING ASL VAZIFASI

Alimova S.G.

Toshkent tibbiyot akademiyasi, Toshkent, O'zbekiston

Mamlakatimiz iqtisodiyotini barqaror rivojlantirish hamda aholi farovonligini oshirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik tobora muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Bugungi kunda yalpi ichki mahsulotning 57%, iqtisodiyot tarmoqlarida ish bilan band bo'lgan aholining salkam 80% tadbirkorlik sub'ektlari hissasiga to'g'ri kelmoqda. Shuning uchun xam O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev «Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi farmonni imzoladi. Mazkur farmon Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning jadal rivojlanishini ta'minlash, xususiy mulkni himoya qilish va uning daxlsizligi kafolatlarining huquqiy mexanizmlarini yanada mustahkamlash, tadbirkorlikni rivojlantirish yo'lidagi byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, respublikada investitsiya va ishbilarmonlik muhitini yaxshilashga qaratilgan.

Tadbirkorlikning mamlakatimiz bo'ylab yanada keng quloch yoyishi, uning nafaqat ichki bozorda, balki dunyo bozorlarida ham raqobatbardosh bo'lgan mahsulotlar ishlab chiqarish va eng muhimi, aholi bandligini ta'minlashning hal qiluvchi omiliga aylanishi uchun hali bir qator qo'shimcha chora-tadbirlarni amalga oshirish davr talabiga aylanmoqda. Shu maqsadda imzolangan farmonni Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov tomonidan istiqloq yillarida tadbirkorlik sohasini isloh qilish, ularning erkin faoliyat yuritishlari uchun keng imkoniyat yaratish, manfaatlarini davlat tomonidan himoya qilish va qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilgan sa'y-harakatlarning uzviy davomi sifatida baholash mumkin. Mazkur hujjat bilan tasdiqlangan Kompleks chora-tadbirlar dasturiga ko'ra korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy asoslarini takomillashtirish, davlat va biznesning o'zaro hamkorligidagi ma'muriy to'siqlarni bartaraf etish, davlat resurslaridan foydalanishning ochiqligi va shaffofligini ta'minlash doirasida umumiy e'tirof etilgan xalqaro standartlar asosida bir qator qonunlar qabul qilindi. «Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi farmonda ham tadbirkorlar huquqlarining sud orqali ishonchli himoya qilinishini, shaffoflik va xolislikni ta'minlash maqsadida sud majlislariga audio va video qayd etish

АЛЦГЕЙМЕР КАСАЛЛИГИ ВА ҚОН-ТОМИР ДЕМЕНЦИЯЛИ СУРУНКАЛИ МИЯ ИШЕМИЯСИНИ ЭРТА ТАШХИСЛАШДА НЕЙРОВИЗУАЛИЗАЦИЯ ТЕКШИРУВИНИНГ РОЛИ.....	191
Толибов Дилшод Сирожович, Файзиева Раъногул Ҳожи қизи.....	191
САМАРКАНД ВИЛОЯТИДА ЖИГАР НОАЛКОГОЛ ЁҒ ХАСТАЛИГИНИНГ КЛИНИК – ЛАБОРАТОР КЕЧИШИНИ ЎРГАНИШ.....	192
Хасанов О.Г., Арипов Ш.М.	192
ОПТИМИЗАЦИЯ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ПОИСКА И ЛЕЧЕБНОЙ ТАКТИКИ У ВЗРОСЛЫХ С ДЕФИЦИТОМ И НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ ВИТАМИНА D	193
Худайназарова Нилуфар Рустамжон Кизи	193
ОСОБЕННОСТИ ПСИХОСОМАТИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ДЕТЕЙ С БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМОЙ, ПЕРЕНЕСШИХ COVID-19.....	194
Шакарова М.Ш., Халматова Б.Т.	194
ИССЛЕДОВАНИЕ ПОРАЖЕНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ У ДЕТЕЙ, РОДИВШИХСЯ С ЭКСТРЕМАЛЬНО НИЗКОЙ И ОЧЕНЬ НИЗКОЙ МАССОЙ ТЕЛА	195
Юсупова Б.Ш.	195
ASSESSMENT OF RISK FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF CARDIOVASCULAR PATHOLOGY IN PATIENTS WITH METABOLIC SYNDROME	196
Yakubov A.B., Musaeva L.J., Pulatova N.I., Aripdjanova Sh.S., Sayfiyeva N.X., Islomova M.Sh.	196
3. СЕКЦИЯ	196
THE ROLE OF SINGLE NUCLEOTIDE VARIANTS OF THE LACTASE GENE AND THE LACTASE GENE ENHANCER <i>MCM6</i> IN THE DEVELOPMENT OF METABOLICALLY UNHEALTHY OBESITY IN CHILDREN.....	196
Aleksandr Abaturon, Anna Nikulina.....	196
ЎТКИР РИНОСИНСИТИ ЭТИОЛОГИЯСИДА БАКТЕРИЯЛАРНИНГ РОЛИ ВА УЛАРНИНГ ЗАМОНАВИЙ АНТИБИОТИКЛАРГА СЕЗГИРЛИГИ.....	197
Абдуллаев У.М., Алиев Ш.Р., Нурузова З.А.	197
ЎСИМЛИК ФОТОСЕНСИБИЛИЗАТОРИ ПСОРАЛЕННИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШ БОСҚИЧЛАРИГА ТАЪСИРИНИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛ ЯЛЛИҒЛАНИШ МОДЕЛИДА БАҲОЛАШ	198
Абдухаликова Н.Ф., Ирискулов Б.Ў.	198
MORPHOLOGICAL CHANGES IN THE TEETH OF ADOLESCENT CHILDREN WITH HYPOTIREOSIS.	199
Akhmedova S.M., Nortaeva N.A., Nortaeв A.B.	199
YOSHLARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHINI TA'MINLASH IQTISODIY FANLARNING ASL VAZIFASI	200
Alimova S.G.....	200
БАЗАЛ ҲАМДА СТИМУЛЯЦИЈАДАН КЕЙИНГИ МЕЪДА ШИРАСИ ТАРКИБИДА ЭРКИН ХЛОРИД КИСЛОТАСИ ВА ПЕПСИН СЕКРЕЦИЈАСИ ХОЛАТИ	202
Аллаберганов М.Ю.....	202
TIBBIYOTDA KUTILYOTGAN NANOTEKNOLOGIYA ISTIQBOLLARI	203